

Brandveiligheid is méér dan niet vergeten die ene kaars uit te blazen. Met de brandweer een controlerondje door het huis

December - met kerstlampjes, kaarsen en warmtedekens - zit vol winterse kneuterigheid, maar ook met brandgevaar. Hoe bescherm je jezelf, je woning en je burens? De brandweer wijst op de gevaren in huis.

‘Een hele, hele harde piep.’ Het redde Can Güneyli’s (32) leven vijf jaar geleden.

Het geluid van een rookmelder herkende hij wel, maar dit had hij nog nooit gehoord. In zijn studio vond Güneyli snel de oorzaak: de koolmonoxidemelder in zijn boekenkast sloeg luidruchtig alarm. Het apparaat was het laatste wat hij mee had gegrist toen hij zijn ouderlijk huis verliet om op zichzelf te wonen. Zijn ouders hadden er twee. Eentje konden ze wel missen, dacht hij, toen hij een exemplaar in de laatste verhuisdoos gooide.

Die keuze heeft zijn leven gered - en die van acht anderen in zijn studiocomplex waar hij de enige bewoner was met een koolmonoxidemelder. Die decemberavond trok Güneyli zijn balkondeur open, haalde een paar keer diep adem, belde 112 en evacueerde vervolgens zijn burens. Even later stonden ze in de kou op de stoep terwijl de brandweer het gebouw onderzocht.

Het oordeel: de afvoer van alle acht de cv-ketels was verkeerd aangesloten, waardoor het gas niet naar buiten werd afgevoerd, maar binnenkwam via de ventilatiekanalen. Koolmonoxide is een sluipmoordenaar: smaakloos, geurloos en onzichtbaar. Slachtoffers voelen zich plots griepig, duizelig, vermoeid en kunnen hun bewustzijn verliezen omdat het zuurstoftransport naar vitale organen afneemt. „Later zei de brandweer dat we zonder mijn melder alle acht waren overleden in onze slaap.”

Vergeten kindje

De koolmonoxidemeter in kwestie ligt nu op Güneyli’s eettafel met nog één streepje batterij. Hij mag met eervol pensioen. Zijn opvolger hangt al aan de muur in de woonkamer van zijn nieuwe Haagse appartement. Het geavanceerde exemplaar heeft Güneyli gekoppeld aan zijn rookmelders die hij ook op afstand in de gaten kan houden met een app. Sinds het voorval in 2020 neemt hij liever het zekere voor het onzekere.

Volgens een recente enquête van de Nederlandse Brandwonden Stichting heeft 35 procent van de huishoudens met een gasaansluiting geen koolmonoxidemelder in huis, wat neerkomt op 2,5 miljoen huishoudens. Daarnaast lopen 600.000 huishoudens een groter risico op koolmonoxidevergiftiging omdat hun gasgestookte cv-ketels of geisers nooit professioneel worden gecontroleerd of onderhouden.

„Koolmonoxide is eigenlijk het vergeten kindje bij brandveiligheid, mensen denken toch vooral aan de klassieke kaars”, zegt brandveiligheidsadviseur Esmee Scholten van brandweer Haaglanden, die in uniform aan Güneyli’s eettafel zit om te praten over brandveiligheid. „Een koolmonoxidemelder is niet verplicht. En het hebben van een rookmelder op elke verdieping is pas verplicht sinds 2023. Maar ook dat weten veel mensen niet. We komen natuurlijk niet bij de mensen thuis om het te controleren, het blijft een eigen verantwoordelijkheid.”

Veertig jaar geleden had je ongeveer 17 minuten om bij brand veilig uit huis te vluchten, volgens de brandweer. Inmiddels is dat ingekort tot 3 minuten doordat moderne huizen vol staan met kunststof, meubels van geperste materialen en elektrische apparatuur. Scholten: „Het duurt even voordat een dikke houten eikenkast in brand vliegt. Een kastje van geperst hout is heel brandbaar én zorgt voor giftige dampen.”

In 2024 ontvingen verzekeraars 47.000 claims na een woningbrand, blijkt uit cijfers van het Verbond van Verzekeraars. In totaal is in 2024 meer dan 220 miljoen euro uitgekeerd. In ongeveer de helft van de gevallen was menselijk handelen de oorzaak. Denk aan een vergeten pan, een kaars op een wiebelende ondergrond, een slecht uitgemaakte sigaret.

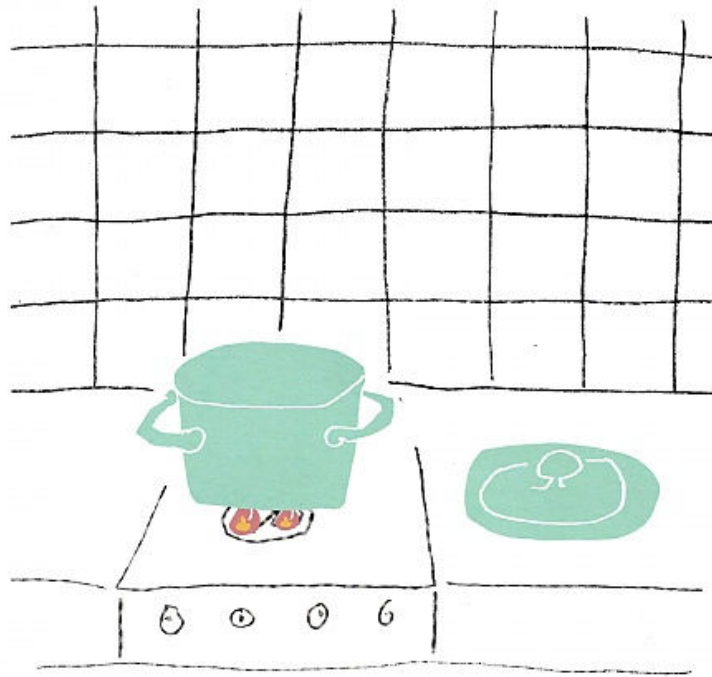
Hoe zorg je dat je huis zo veilig mogelijk is? Scholten loopt op uitnodiging van *NRC* een rondje mee door Güneyli’s nieuwe huis en wijst op wat goed gaat en waar het beter kan.

1 Keuken

De combimelder in Güneyli’s keuken, voor zowel koolmonoxide als rook, krijgt gelijk Scholtens goedkeuring. „Vaak hangen mensen wel een rookmelder op in de keuken, maar als hij een paar keer is afgegaan door stoom tijdens het koken halen ze de batterijen weer eruit. Dat is natuurlijk niet de bedoeling. Neem dan een thermische melder, die op hitte werkt.”

Maar ze ziet ook een verbeterpunt: de melder hangt aan de muur, terwijl ze een rookmelder liever in het midden van het plafond ziet. Rook stijgt op en blijft weg van koude muren.

De ruimte met de cv-ketel is de belangrijkste plek in huis voor een koolmonoxidemeter, zegt Scholten, „op 1 tot 3 meter van de bron”. Daarnaast is het belangrijk om gasverbrandingsinstallaties elk jaar te laten controleren. Sinds 2023 mogen alleen gecertificeerde bedrijven deze controles uitvoeren (te herkennen aan het ‘CO-vrij’-logo).

ILLUSTRATIE MARIKE KNAAPEN

En bij vlam in de pan? Niet blussen met water, of de pan mee naar buiten nemen, zegt Scholten. En van kleine brandblussers is ze ook geen voorstander: ze zijn snel leeg en kunnen hun druk verliezen. Een deksel bij de hand houden tijdens het koken, is het allerbeste. En vergeet niet de afzuigkap geregeld schoon te maken: een fettige aanslag kan makkelijk vlam vatten.

Güneyli graait in de la onder zijn oven en houdt triomfantelijk een branddeken omhoog. Scholten is niet onder de indruk. „Als je hem in alle haast moet zoeken, heeft het geen zin. De verpakking van een branddeken moet je ophangen, zodat je de deken er snel uit kan trekken. Daarnaast adviseren we geen branddeken te gebruiken bij vlam in de pan: sommige soorten vlammen branden door de branddeken heen.”

2 Slaapkamer

Het gebrek aan een rookmelder in de slaapkamer en de aanwezigheid van een klein elektrisch kacheltje baren Scholten enige zorgen. „Als je slaapt, werkt je neus niet. Het is dus niet zo dat je wakker wordt omdat het stinkt - je oren moeten het werk doen, en daar is een rookmelder voor.”

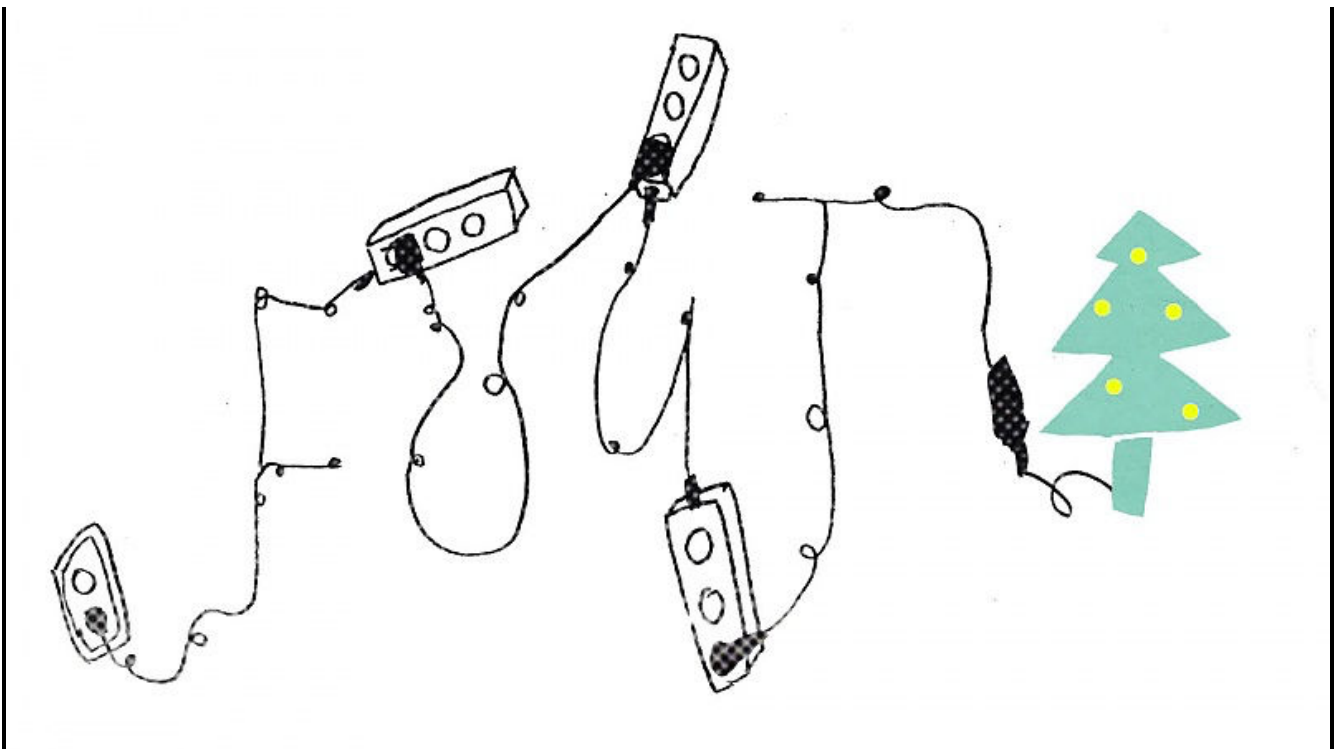
Je telefoon opladen tijdens het slapen, ziet Scholten liever niet. „Vooral je telefoon onder een kussen opladen is gevaarlijk. Dan kan hij de warmte niet kwijt en oververhit raken.” Laad je apparaten liever overdag op, als je thuis bent, met de bijbehorende laders, op een harde ondergrond. „En alleen in ruimtes met een rookmelder.”

3 Woonkamer

De koolmonoxidemeter in Güneyli's woonkamer hangt halverwege de muur. Waarom? „Koolmonoxide is bijna even zwaar als lucht en blijft daarom op ademhoogte hangen”, zegt Scholten. In ruimtes met een verbrandingstoestel – zoals de cv-ketel in de keuken – is de lucht vaak warmer, daarom moet de koolmonoxidemeter daar wel aan het plafond en in de woonkamer op ademhoogte.

Op Güneyli's vensterbank staat een kleine kunstkerstboom, een brandveiliger alternatief voor een natuurlijke variant. Toch een natuurlijke kerstboom? Geef hem, en al je planten trouwens, goed water, zegt Scholten. „Een uitgedroogde plant of boom is een groter brandgevaar.”

Een kerstboom is veiliger met brandveilige versiering – met een KEMA-keurmerk of DEKRA Mark – die is opgehangen aan ijzerdraad, in plaats van touw, zodat ze bij brand minder snel vallen. Plaats verlichting die warm wordt niet in de buurt van licht ontvlambare materialen en doe de lampjes uit voordat je naar bed gaat.

ILLUSTRATIE MARIKE KNAAPEN

„Stekkerdozen zijn ook een aandachtspunt. Hier gaat het goed hoor,” zegt Scholten als ze naar wat stekkers in de hoek van Güneyli's woonkamer wijst, „maar we zien vaak dat mensen stekkerdoos op stekkerdoos op stekkerdoos aansluiten. Het vermogen van al die stekkerdozen wordt dan allemaal opgeteld bij de eerste. Dat kan kortsluiting veroorzaken.”

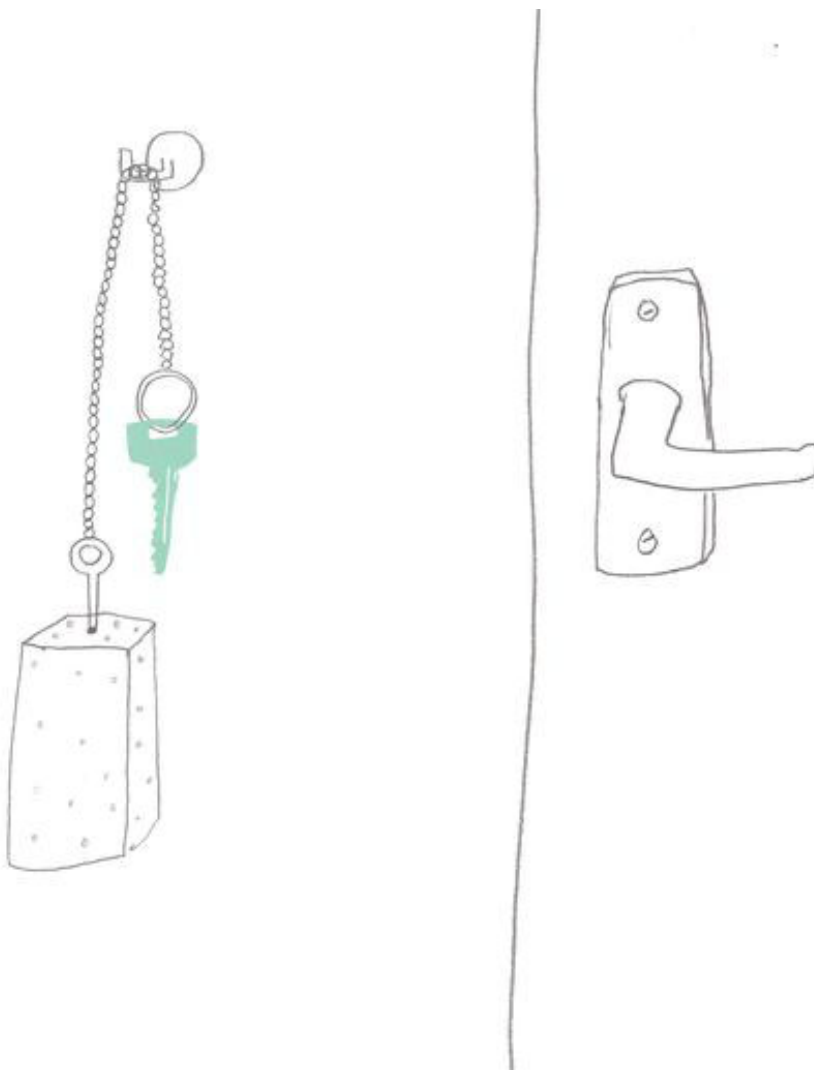
4 Wasruimte

Een droger ontbreekt in Güneyli's appartement, maar Scholten vindt het belangrijk om erop te hameren: hang een rookmelder op in je wasruimte en maak het stoffilter van een droger schoon na elk gebruik.

En naast het maandelijks testen van je rookmelders en koolmonoxidemelders en het controleren van hun vervangingsdatum, is het ook belangrijk om regelmatig de stofzuiger langs de rookmelder te laten gaan, zegt Scholten. „Ze kunnen ook verstopt raken door stof.”

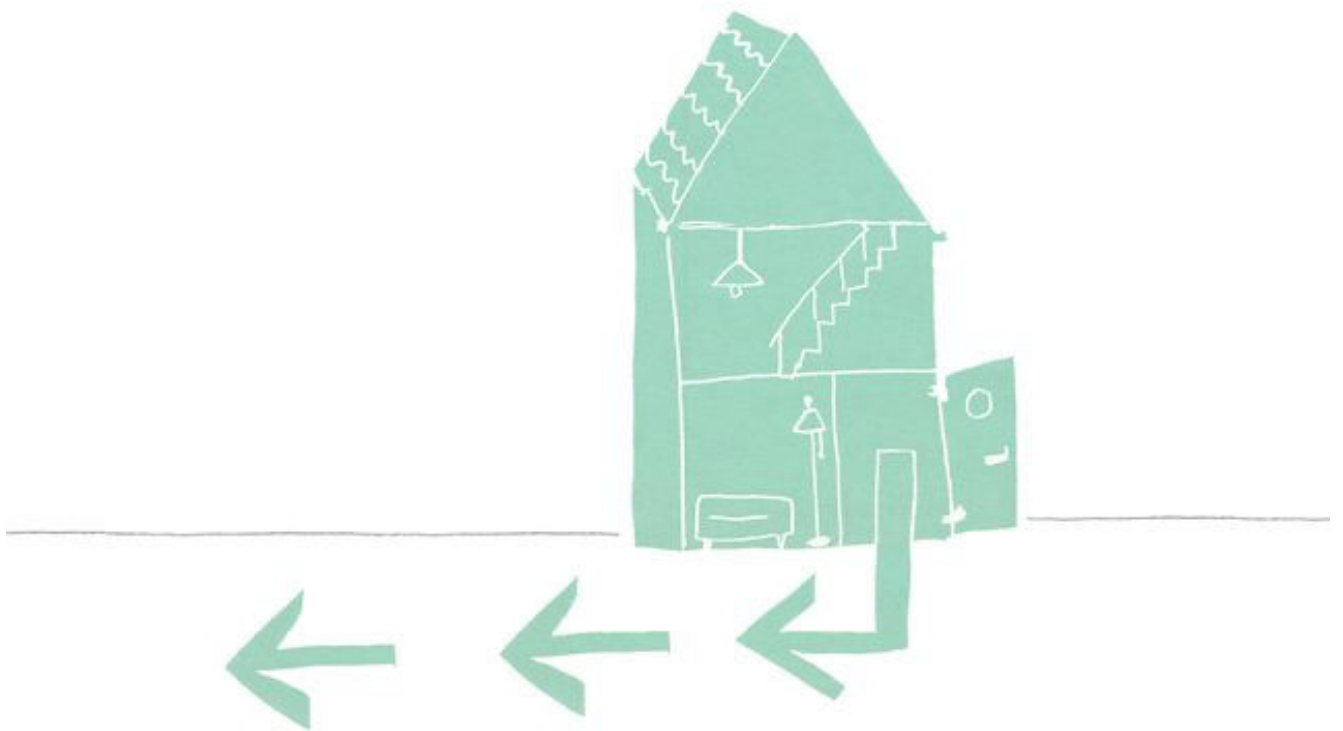
5 Vluchtroute

Omdat de tijd om veilig te vluchten is afgenomen, is een vluchtplan nog belangrijker. Binnen drie minuten moet je bij de voordeur kunnen zijn. De vluchtroute moet daarom vrij blijven van grote obstakels of brandbare spullen. Laat de trap bijvoorbeeld niet vol staan met schoenen, tassen of een verdwaalde wasmand.

ILLUSTRATIE MARIKE KNAAPEN

Het is belangrijk om op een vaste plek bij de voordeur een ‘vluchtsleutel’ te hangen, adviseert Scholten, ongeacht of je een sleutel altijd in de deur hebt steken. Om te voorkomen dat hij niet net die ene nacht ontbreekt en je halsoverkop op zoek moet. „Hang er een grote sleutelhanger aan, verplaats hem nooit en leen hem nooit uit.”

ILLUSTRATIE MARIKE KNAAPEN

Daarnaast is het een goed idee om je vluchtplan te oefenen. „De dampen van rook zijn heel giftig: je kan maar twee à drie keer ademen in rook voordat je longen verbranden. En je ziet helemaal niks. Ga eens in bed liggen, geblinddoekt met een theedoek en probeer binnen drie minuten buiten te komen. Blijf laag en sluit alle deuren achter je.”

Housewarming

Güneyli gaat in ieder geval de combimelder in zijn keuken verplaatsen naar het plafond, zijn branddeken ophangen en een rookmelder aanschaffen voor de slaapkamer. „En ook maar meteen eentje voor de logeerkamer.”

Een koolmonoxidemelder blijft zijn standaard cadeautje voor housewarmings of verjaardagen. Wellicht nog een goede cadeautip voor de feestdagen. Güneyli: „Dat je denkt aan iemands veiligheid, dat is het beste cadeau dat je kan geven, toch?”